SVOBODA СВОБОДА

UKRAINIAN DAILY УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК

Пам'ятаймо про Україну!

VOL. CI. No. 215. JERSEY CITY and NEW YORK, FRIDAY, NOVEMBER 11, 1994. CENTS 50 ЦЕНТІВ ДЖЕРЗІ СИТІ І НЮ ЙОРК П'ЯТНИЦЯ, 11-го ЛИСТОПАДА 1994 Ч. 215. РІК CI

НАБЛИЖАЮТЬСЯ ВИБОРИ ДО ВЕРХОВНОЇ РАДИ

Київ (Р. Р.). — Як відомо, останній етап виборів до Верховної Ради України призначено на неділю, 20-го листопада.

За інформацією Центральної виборчої комісії, серед зареєстрованих кандидатів знову найбільше комуністів. У 55-ох виборчих округах кандидують 314 кандидатів, серед них українців 227, росіян 74. Від КПУ — 30 кандидатів, НРУ — 15, Соціялістичної Партії — 13, УРП — 6, Конституційної Партії — 5, Партії Демократичного Відродження України, Партії Зелених та Партії Економічного Відродження Криму по три кандидати, від інших політичних організацій по одному.

Серед кандидатів зареєстровані такі видатні політичні діячі, як Левко Лук'яненко, Богдан Горинь, голова ПЗУ Віталій Кононов, голова Народної Партії Леопольд Табурянський, голова політреферентури УНА Анатолій Лупиніс, Володимир Гриньов, який теж творить нову партію, заступник голови НРУ Роберт Карташов, голова державного комітету з використання ядерної енергії Михайло Уманець, президент акціонерного товариства „Крим-Континенталь" Юрій Колесников, колишній міністер оборони Віталій Радецький, колишній президент „Бласко" Павло Кудюкін та багато інших. Всі вони вже є в роз'їздах.

Вносять нові оплати за в'їзд в Україну

Вашінґтон (Амбасада України). — Від 15-го листопада ц. р. вводиться нові оплати консульських послуг за оформлення віз для в'їзду в Україну та проїзду через її територію чужинців консульським пунктом на летовищі „Бориспіль", представництвом Міністерства Закордонних Справ України в Одесі (при видачі віз на летовищі та морському порті), а також контрольно-пропускними пунктами прикордонних військ України.

Чужинці з країн, де є дипломатичні представництва та консулярні установи України, оплачуватимуть з однієї особи при отриманні транзитної візи 50 дол., а при отриманні короткотермінової в'їзної-виїзної візи — 150 дол.

Чужинці з країн, де дипломатичних представництв та консулярних установ України нема, сплачуватимуть при отриманні транзитної та короткотермінової в'їзної-виїзної віз відповідно 25 та 75 дол.

Порядок оформлення групових транзитних та групових в'їзних-виїзних віз, а також віз для пасажирів круїзних рейсів залишається без змін. Зазначені зміни також не стосуються оплати консульських послуг, встановленої при видачі віз дипломатичними представництвами та консульськими установами України за кордоном.

Українські підприємства були темою репортажу

Джерзі Сіті, Н. Дж. — Хоча в долішній частині міста Ню Йорку знаходиться тепер вже багато українських підприємств та крамниць, не часто є про них звідомлення, чи навіть згадка в найбільшому щоденнику Ню Йорку „Ню Йорк Таймсі". Тому треба відмічувати кожну навіть меншу вістку, яка підкреслює існування української спільноти в тій дільниці.

І так у відділі „Home", що появляється кожного четверга, подано довший репортаж Мішелл Овенс п. з. „За границею дешевих речей: далекий схід дев'ятої вулиці". У репортажі американська журналістка описує „відродження" цього кварталу та скільки цікавих предметів для хатнього вжитку, як і одягу, можна там тепер купити.

Серед різнородних крамниць авторка репортажу включає „Дельту-Европу", яку називає крамницею — бутік для бабунь українського і польського походження, але подає, що там можна також купити порцеляну. До цього є світлина Дарії Рекухи з горнятками з України. На великій світлині, що прикрашує репортаж, видніє напис і фронт „Фіялки", яку знаємо добре, як популярну крамницю з одягом, до якої заходять не лише українки, але й багато чужинок з приводу дуже приступних цін.

Програма забави-кабарету відбудеться пізніше

Іст Ганover, Н. Дж. — Заповіджена вже раніше і підготована 75-им Відділом Союзу Українок Америки і Комітетом в Ню Джерзі для збірки фондів на будову Українського Музею забава-кабарет, в суботу 19-го листопада, в залях готелю Рамада, Іст Гановер, Н. Дж., відбудеться в заплянованому реченці, не зважаючи на те, що того самого вечора буде привітальний бенкет для Президента України Леоніда Кучми в Ню Йорку. Бенкет, як відомо, був заплянований на тиждень пізніше, але з уваги на зміну дати відвідин Президента Л. Кучми у ЗСА, бенкет пересунено.

Організаторки забави-бенефісу повідомляють цією дорогою усіх зацікавлених, що забава розпочнеться щойно о год. 8:30 вечора, а програма не на початку забави, а в год. 11-ій вечора, щоб дати зацікавленим можливість брати участь в обидвох імпрезах.

В Театрі ім. І. Франка була пожежа

Київ (Р. Р.). — У неділю, 6-го листопада, біля 3-ої год. по полудні, сталася пожежа в Національному Українському Драматичному Театрі ім. Івана Франка. Згоріло 250 квадратових метрів площі театру: сценічне обладнання, завіса, декорації та частина першого ряду місць на залі.

В гасінні пожежі взяли участь понад 100 пожежників і 24 пожежні автомобілі. Причиною пожежі було загоріння електричних проводів.

Л. КУЧМА ЗАПОЧАТКУЄ ВІДВІДИНИ ЗСА В НЮ ЙОРКУ

Київ (Р. Р.). — Тут 7-го листопада Інформаційне агентство новин повідомило, що Президент України Леонід Кучма в суботу 19-го листопада вилетить до Ню Йорку, де проведе ряд зустрічей, в тому числі і з керівниками українських організацій, огляне нюйоркську біржу, зустрінеться з Генрі Кіссінджером. Передбачаються також відвідини ООН, хоч виступ на засіданні Генеральної асамблеї не плянується. З українською громадою Президент зустрінеться в суботу (бенкет) і в неділю (церква св. Юра).

З Ню Йорку Л. Кучма вилетить до Вашінґтону у понеділок 21-го листопада, і перебуватиме у резиденції Блейр Гавз і там відбудеться його зустріч з директором і президентом Світового банку Мішелем Камдессю та Луїсом Престоном.

Державна візита розпочнеться у вівторок 22-го листопада, на Південній галявині біля Білого Дому. Програма передбачає зустрічі з Президентом Биллом Клінтоном, лідерами Конгресу, підприємцями, урядовцями, представниками Корпорації закордонних приватних інвестицій, відвідини центу НАСА, зустрічі з телевізійними коментаторами, сніданок у Національному пресклюбі.

В Україну Президент Л. Кучм повернеться 24-го листопада. Віцепрем'єр-міністер і міністер оборони Валерій Шморов 12-го листопада вилетить до Вашінґтону для підготови державної візити Президента Кучми.

Міжнародна фундація допомагає Україні

Київ. — Минулої п'ятниці, 4-го листопада, Міжнародний фонд юнацьких осягів /Junior Achievement/ повідомив, що Евроазійська фундація призначила 93,550 дол. для Українського фонду юнацьких осягів. Евроазійська фундація була створена в 1992 році завдяки дотації Ей-Ті-енд-Ті.

Через Фонд юнацьких осягів в Україні у навчальному році 1993-94, майже 1,100 середньошкільників України скористали з їхньої допомоги. Ці додаткові фонди будуть допоміжними для додаткових 3,000 середньошкільників.

Сем Тейлор головний керівник Міжнародного фонду юнацьких осягів підкреслив, що „завданням фонду є навчити наступне українське покоління провідників підприємств, урядових працівників, споживачів і виборців як користати з вільного підприємництва, що значно улегшила Евроазійська фундація своїм ґрентом".

Юнацькі осяги —, це незаробіткова освітна організація, що навчає студентів в ділянках підприємництва та вільноринкової економіки.

Евроазійська фундація є приватною незаробітковою організацією, створеною за гроші Американської агенції для міжнародного розвитку, а зокрема для підтримки економічних реформ і демократичних установ у країнах колишнього СССР. Міжнародна фундація юнацьких осягів є відповідальною за працю програм юнацьких осягів поза кордонами ЗСА.

СТАЛІНІСТИ КРИТИКУЮТЬ РЕФОРМИ

Луганське. — Тут 7-го листопада, під час відзначення 77-ої річниці Жовтневої революції перший секретар обласного комітету Компартії, який водночас є головою Луганської Обласної Ради, Петро Купін, закликав учасників святкувань „об'єднатися і сказати ‚ні' сьогоднішньому курсові реформ". У вічу взяли участь переважно люди старшого віку, їх було близько 2,000, і тримали вони червоні прапори та гасла з портретами Сталіна. Написи закликали відновити СССР і припинити приватизацію.

Перший секретар Львівського міського комітету Соціялістичної Партії, Євген Таліпов, який прибув до Луганського на святкування у складі львівської делегації, у своєму виступі зазначив, що львівським лівим силам доводиться працювати „на острівці націонал-фашизму", а Луганське є „часткою СССР". За словами Таліпова, на Львівщині майже в підпільних умовах працюють 1,300 соціялістів і понад 1,000 комуністів, яких „переслідують і звільняють з праці".

Учасники віча схвалили звернення комуністів та соціялістів Донеччини до Президента України та Верховної Ради з пропозиціями повернутися до плянового господарювання та відновлення соціялізму. Лідер луганських соціялістів Іван Карачун сказав: „Ми шкодуємо, що Донбас дав мандат Л. Кучмі на виборах".

Віче закінчилося закликом голови Об'єднання „Трудова Луганщина" Віктора Афанасьєва провести 12-го листопада віче протесту проти президентського курсу реформи.

Того ж дня на околиці міста відбулося посвячення хреста, встановленого на місці масових поховань жертв комуністичного режиму. Організували його активісти луганського „Меморіялу", підтримувані демократичними організаціями міста.

ХАРКІВ. — Між Харковом і Москвою підписано угоду про економічне і культурне співробітництво. Угода передбачає співпрацю в галузях охорони довкілля та здоров'я, освіти, туризму, молодечих зв'язків, організації відпочинку тощо. Передбачено також співпрацю областей двох країн в галузі військово-промислового комплексу та використання космосу.

Владика Іоан згинув в катастрофі

Київ (К. Немира). — Українська Православна Церква Київського Патріярхату з глибоким сумом повідомляє, що вранці 9-го листопада ц. р. в автомобільній катастрофі трагічно загинув Владика Іоан (Боднарчук), Митрополит Луцький і Волинський, один із перших ієрархів, що причинилися до справи відродження Української Автокефальної Православної Церкви в Україні.

МУСУЛМАНИ І ХОРВАТИ ЗАГРОЖУЮТЬ СТРАТЕГІЧНІЙ ТЕРИТОРІЇ СЕРБІВ

Сараєво, Боснія. — Об'єднані збройні сили боснійських мусулман і боснійських хорватів оточили місто Купрес, найбільш стратегічний пункт на контрольованих сербами територіях. Мусулмани оточили його з півночі, а хорвати — з півдня.

Місто Купрос знаходиться посередині так званого Купрського плято, яке з'єднує сербські території на північному заході Боснії і півдні Хорватії зі сербськими районами в центральній частині Боснії.Серби називають Купрське плято „воротами Боснії", цей район вони захопили першим весною 1992 року, коли розв'язали війну за створення „Великої Сербії".

Якщо мусулмани і хорвати відвоюють Купрське плято, то цим вони перервуть життєво важливий зв'язок між двома сербськими районами. Спостерігачі і військові експерти передбачають, що ця перемога може в радикальний спосіб змінити дальший хід війни в межах колишньої Югославії.

Успішний наступ став можливий завдяки військовому союзові мусулман і хорватів, який дозволив мусулманам поповнити свої збройні арсенали. Попередні перемоги сербів були вислідом того, що вони дістали зброю від колишньої Югославської народної армії, в той час як мусулмани мусіли воювати практично без зброї.

Як відомо, сербський уряд у Беоґраді ще в серпні припинив доставу зброї для боснійських сербів, сподіваючись, що після цього рішення ООН скасує економічну бльокаду, запроваджену проти Сербії.

ФІЛЯДЕЛЬФІЙЦІ ДЕМОНСТРУВАТИМУТЬ ПРОТИ СІ-БІ-ЕС

іФілядельфія (Т. С.). — У понеділок, 7-го листопада, в УОКЦентрі у Філядельфії відбулося масове віче в спра-ві програми Сі-Бі-Ес „60 хвилин".

Голова УОКЦентру інж. Борис Захарчук відкрив віче і з'ясував акції протесту проти програми „60 хвилин". Приготовлені листи до спонзорів програми було роздано для підписів.

Мгр Уляна Мазуркевич, голова Комітету Оборони Прав України, повідомила про зустріч між представниками української громади і представниками Сі-Бі-Ес, яка відбулася 31-го жовтня в бюрі Сі-Бі-Ес в Ню Йорку.

У. Мазуркевич сказала присутнім, що вислід розмов, на її думку, не був задовільнений і що 2-го листопада вона потелефонувала до продюсера Дона Гюветта повідомити його, що хоча його реакція була чесна і прихиль-на, реакцій його колег Морлі Сейфера, Джозефа Пейроні-на і Джефрі Фейгера не вказувала на їх зацікавлення историчною правдою. На це Д. Гювett відповів, що після зустрічі члени Сі-Бі-Ес стрінулися зі „своїми власними" історикaми, які їх повідомили, що вони не були „зовсім неакуратні". Д. Гювett додав, що все, що було сказано українською делегацією також не було зовсім акуратно.

На це У. Мазуркевич запропонувала, щоб їхні історики засіли з українським істориком та спільно обговорили кожну спірну точку. Він на це відповів, що їхній історик вже говорив і що історики Сі-Бі-Ес не мають „заздалегідь вироблених поглядів".

На думку Д. Гювetta, єдиною помилкою програми було те, що не було згадки про заходи українського Уряду щодо ґарантій прав національних меншин України. Він сказав, що Морлі Сейфер приготовляє відповідь.

З огляду на негативне становище Сі-Бі-Ес є заплянована демонстрація-пікетування в понеділок, 14-го листопада в год. 3-ій по полудні біля будинку Сі-Бі-Ес при 524, 57-ма вул. захід в Ню Йорку.

Автобуси відїжджають від УОКЦентру центру у Філядельфії в год. 12-ій полудня.

У справі замовлення місця в автобусах слід телефонувати на число 663-1166.

Д-Р І. СОНЕВИЦЬКИЙ — ЧЛЕН ЖЮРІ КОНКУРСУ ВОКАЛІСТІВ

Ню Йорк (Г. К.). — На запрошення Міністерства культури України д-р Ігор Соневицький відлетів до Львова, де буде членом жюрі міжнародного конкурсу оперових співаків ім. Соломії Крушельницької. Конкурс проходитиме від 17-го листопада до 1-го грудня ц.р.

БІЛА ЦЕРКВА. — Тут розпочався міжнародний симпозіюм з проблем реформування і тенденцій розвитку сільського господарства України й держав Центральної і Східньої Европи. Симпозіюм організований американською корпорацією сприяння фармерському рухові та Білоцерківським Сільсько-Господарським Інститутом. Участь беруть науковці України, Молдови, Польщі, Словаччини, Чехії, Норвегії, Голляндії і Франції.

У СВІТІ

ЄРУСАЛИМСЬКА газета „Гаарец" повідомила, що в найближчий час Ізраїль і Сирія почнуть секретні переговори щодо запевнення взаємної безпеки після виведення ізраїльських військ з Голянських пагорбів. Покликуючись на поінформовані джерела, газета стверджує, що переговори проходитимуть у Вашінґтоні між амбасадорами Ізраїля та Сирії, а до них вже через декілька днів приєднаються вищі військові старшини з обох сторін. „Гаарец" також пише, що державний секретар ЗСА Воррен Кристофер в кінці грудня матиме чергову візиту на Близький Схід і головні свої зусилля спрямує на досягнення „принципів нормалізації" стосунків між Єрусалимом і Дамаском.

ЦИМИ ДНЯМИ в Москві невідомі злочинці вбили Валентина Мартем'янова, вже другого з черги депутата Державної думи Росії. Першим був Андрей Айздердзіс, який до обрання в Думу очолював один з комерційних банків. Професор Б. Мартем'янов був членом комуністичної фракції в Думі і виступав категорично проти приватизаційної урядової програми. Провідник російських комуністів Ґеннадій Зюганов назвав убивство депутата „політичним тероризмом".

Китай хоче відновити членство в ҐАТТ

Пекін. — Китай чекає від ЗСА прийняття „стратегічного політичного рішення" з приводу відновлення членства КНР у ҐАТТ — Генеральній угоді в питаннях тарифів і торгівлі. Люн Юнту, дорадник китайського міністра зовнішньої торгівлі, дав до зрозуміння, що в Пекіні сподіваються на це рішення у скорому часі і вважають другорядними різні технічні деталі. Мовляв, відновлення статусу Китаю у цій міжнародній організації — це само по собі важливо для торговельно-економічних взаємин між КНР і ЗСА.

Америка, підкреслив Л. Юнту, повинна врахувати потребу зміцнення багатосторонньої системи світової торгівлі, а також той момент, що саме тепер широко обговорюється американска ідея лібералізації торгівлі в Азіятсько-Тихоокеанському регіоні, а ще в більшій мірі враховувати ближчі і далекосяжні інтереси ділових кіл ЗСА і Китаю. Л. Юнту сказав, що від того, як скоро відновиться справедливість, виграють не тільки ЗСА і Китай, але й вся світова економіка і розвиток торговлі в цілому. Політично це рішення добре гармоніюватиме з близькою зустріччю президента ЗСА Билла Клінтона з головою КНР Цзян Цземінем в Індонезії.

Зі свого боку, Китай протягом останніх двох місяців засвідчив „певну гнучкість" в переговорах, однак дальші поступки, наголосив дорадник міністра, небажані, бо можуть порушити пляновий процес реформ у Китаї.Л. Юнту нагадав, що в обсягу зовнішньої торговлі Китай займає 11 місце у світі, і відмова відновити його в ҐАТТ негативно позначиться на системі світової торгівлі.

На зустрічі зі заступником голови КНР Лі Лянціном віцепреидент ЗСА Ал Ґор підтвердив, що Вашінґтон підтримує Китай в його бажанні відновити свій статус в ҐАТТ.

В НЮ ЙОРКУ ВІТАТИМУТЬ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ Л. КУЧМУ

Ню Йорк. — Організаційний комітет, складений із представників УККА та УАКРади, влаштовує бенкет в пошану Президента України Леоніда Кучми. Бенкет відбудеться у суботу, 19-го листопада, в готелі Маріотт Маркіз, 1535 Бродвей (між 45-46-ою вулицями). О год. 6:30 вечора — коктейл, о 7:30 — бенкет. Вступ — 100 дол. від особи. Стрій вечірній. Зголошуватися слід листовно або телефонічно до канцелярій УККА (203 2-га аве.), або УАКРади (142 2-га аве.), від 10-ої год. ранку до 4-ої по полудні.

АКАДЕМІЯ В ПАМ'ЯТЬ А. ШЕПТИЦЬКОГО В ГАРТФОРДІ

Гартфорд, Конн.—Місцевий Відділ Українського Патріярхального Товариства під патронатом Гартфордського деканату влаштовує Святочну академію для вшанування пам'яті Митрополита Андрея Шептицького. Академія проводитиме у неділю, 13-го листопада, в шкільній авдиторії церкви св. Архистратига Михаїла, 125 Ветерсфілд аве. Початок о год. 3-ій по полудні. У програмі — святочне слово, виступ учнів школи українознавства та хору „Діброва". У цю ж неділю буде відслужена Свята Літургія в намірення пок. Митрополита Шептицького з участю хору. Початок о год. 8:30 ранку.

В АМЕРИЦІ

СВОЮ РЕЗИҐНАЦІЮ З ПОСТУ одного із чолових дорадників президента Билла Клінтона вніс Дейвид Ґерґен, сам по партійній приналежності республіканець. У своєму резиґнаційному листі до Президента він зазначив, що робить це з уваги на зріст досі небачених у Вашінґтоні відносин, просяклих злістю та їдкістю з уваги на непримеримість його партії. Тим часом Дюк університет подав до відома, що Д. Ґерґен буде викладачем курсу „Правління у сучасній Америці" у наступному весняному семестрі 1995 року в Інституті публічної політики ім.Террі Сенфорда цього університету.

У КАЛІФОРНІЇ ВИБОРЦІ СХВАЛИЛИ резолюцію ч. 187, яка виелімінує навчання. урядову допомогу та всяку медичну поміч за виїмком помочі наглої потреби для всіх незаконних іміґрантів у тому стейті. Тому, що більшість незаконних іміґрантів у Каліфорнії це мехіканці, то це викликало цілу низку гострих протестів серед мехіканської громади в ЗСА та поза їх кордонами, зокрема у Мехіко. Там у столиці Мехіко Сити замасковані патріоти на знак протесту здемолювали ресторан МекДоналд, який, до речі, є власністю мехіканських капіталовкладників і в ньому працюють виключно мехіканці.

ДЕКІЛЬКА КОЛИШНІХ І ТЕПЕРІШНІХ працівників американської Агенції для міжнародного розвитку звинуватили згадане агентство в тому, що воно цілево намагається не давати фінансової допомоги угрупуванням інших рас окрім негритянської у Південній Африці. Пол Найферт є одним із тих, якого перенесено з південної Африки як працівника згаданої агенції тому, що він насмілився скритикувати цю дискримінаційну політику.

ТЕПЕР В КИТАЮ ПЕРЕБУВАЄ директор американської Оборонної розвідчої агенції ген. Джеймс Клеппер, але офіційні чинники Уряду і Пентагону не є надто ентузіястичні, щоб точніше інформувати про ціль його поїздки. Така поведінка зі сторони Уряду не влаштовує засоби масової інформації, зокрема коли це вперше від часу подій на площі Тіананьмень у 1989 році, такий високопоставлений працівник розвідчої служби відвідує Китай. На думку аналітиків, це наслідки недавніх відвідин у Китаю секретаря Департаменту оборони, який закликав до більшої співпраці в ділянці державної оборони.

ОБОРОНЕЦЬ СУЗАНИ СМИТ, матері двох малолітніх хлопчиків, трирічного Дейвида та 14-місячного Александра, до вбивства яких вона призналася, Дейвид Брук, виступаючи на пресовій конференції у понеділок, 7-го листопада, сказав, що можливо захищатиме її на базі хвилевого божевілля. Хоча адвокати у Південній Каролайні, де вчинено злочин, і по цілій країні кажуть, що це може бути її єдина можливість оборони то велика кількість населення обурюється навіть на можливість такого, що її буде можна оборонити від кари смерти.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893

Svoboda (ISSN 0274-6964) is published daily except Sundays, Mondays, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302.

Svoboda: (201) 434-0237 UNA: (201) 451-2200

Бюро УНС у Вашінгтоні: (202) 347-UNAW (202) 347-8631 (факс.)

Передплата на рік $55.00, на півроку-$32.00, на 3 місяці-$17.00. Для членів УНСоюзу $30.00 річно. За кожну зміну адреси-$1.00. Чеки і "money orders" виставляти на "Svoboda".

Second Class Postage paid at Jersey City, N.J.

Слуга Божий Андрей

50 років тому помер Андрей Шептицький на 79-му році життя. Він мав титул Митрополита, але насправді, за некорисним для українців конкордатом Апостольської Столиці з польським урядом, його юрисдикція обмежувалася тільки до однієї Львівської епархії — Єпископ Коциловський в епархії Перемиській та єпископ Хомишин в Станиславівській — кожний мав суверенну власну юрисдикцію і обидва були неприхильні Митрополитові, який був велетнем у порівнянні з ними. У Перемиській і Станиславівській епартіях обов'язував для духовників целібат, у Львівській висвячували й жонатих духовників.

Митрополит Шептицький був у першу чергу пастирем свого стада, але він був громадською людиною. Всупереч польським твердженням, він не встрявав у політичні справи, хоч був у курсі всіх справ, бо користувався величезним авторитетом і кожночасний партійно-політичний провід інформував його про все актуальне. Коли у 1930 році польський уряд, злякавшись, що проведена підпільною Організацією Українських Націоналістів масова акція підпалів збіжжя буцім то є вступом до повстання, проводив брутальну „пацифікаційну" акцію, коли відділи кінних уланів їздили від села до села і, маючи від поліції списки всіх активних українських громадян, брутально били їх, Митрополит поїхав до Варшави до маршала Юзефа Пілсудського. Але Пілсудський не прийняв його, польський уряд думав, що той „деспект" супроти Митрополита підірве його популярність. Насправді вона ще підвищилася, бо народ бачив в особі Митрополита свого найвищого репрезентанта, і Пілсудський образив народ і Церкву, а не особу.

Жив Кир Андрей (так він підписувався) ідеєю об'єднання обох українських Церков. Він був екуменістом ще довго перед Другим Ватиканським Собором, який прийняв догму екуменізму — рівности всіх Церков. Завжди, при кожній нагоді виявляв своє рівне християнське ставлення до Української Православної Церкви та всіх її визнавців. Рішуче протестував проти руйнування православних святинь на Холмщині. Польський шовіністичний загал бачив у ньому „націоналіста", а насправді він був проти обох крайностей — лівого і правого. Такою середньою і керівною українською партією в Західній Україні між двома світовими війнами було Українське Національно-Демократичне Об'єднання (УНДО), наслідник Націонал-Демократичної партії, що її видатні члени очолювали тодішні найважливіші установи — „Просвіту", „Рідну Школу", „Сільський Господар", Центросоюз, Центробанк, „Дністер". Провід УНДО мав близький зв'язок із Святоюрською Горою.

Митрополит Андрей був громадською людиною не за словами, а ділами. Заснував Український Національний Музей, Українську Лічницю, Земельний Банк, був меценатом, мав особливий сантимент до мистців, був меценатом Олекси Новаківського, який виховав багатьох найвидатніших мистців-малярів.

Єпископом-помічником був пізніший Архиєпископ Іван Бучко, який вславився, як організатор величавої маніфестації „Українська Молодь — Христові". Це був відважний духовник, який під час згаданої пацифікації сказав у проповіді: „Держава, яка б'є палицями своїх громадян, — мусить розлетітися". Владика Бучко втішався таким авторитетом у народі, що польська влада не зважилася арештувати його. Згодом, вже як Архиєпископ, дістав почесне ім'я „Архипастиря скитальців". Зокрема вдячною пам'яттю записався у колишніх членів Першої Дивізії „Галичина", які перебували в таборі Ріміні в Північній Італії, де їх відвідав Владика.

Митрополит Андрей був царським в'язнем. Звільнений після революції 1917 року, він відвідав українську громаду у Петербурзі і у Києві. Приймали його з найбільшою почестю. Мріяв про вільну Україну. Не дожив її бачити, і сьогодні в Україні безліч актуальних проблем і турбот наче відсунули його постать в тінь. Але вона не вмерла, бо Митрополит Андрей Шептицький був найбільшою індивідуальністю українців у цьому сторіччі.

Микола Руденко

ЖОВТНЕВІ СМУТКИ

III

Ще тільки він туди збирався, як численні прихильники із його оточення звернулися до нього з листом-застереженням, аби він був стриманим і не вживав спиртного. Єльцина так розгнівав цей лист, що нікого із підписаних він не включив до свого супроводу. І таки ж дотримався поради, доки під ногами була американська земля. Та як тільки злетів у повітря — дав собі волю. На ірляндському летовищі Шенон на нього чекав прем'єр-міністер Ірляндії, але марно — Єльцина не можна було добудитися. Отож його групі лишалося одне — якомога щільніше зачинити двері президентського літака, аби назовні не було чутно вельможного хропіння. Тим часом ірляндський прем'єр довго очікував біля трапу — сподівався, що зустріч відбудеться. Але вона так і не відбулася.

Тут чимало повчального. Єльцин, безумовно, знав, що плянується така зустріч, але не витримав або знехтував „дрібнотою". І те, й те однаково неприйнятне — це показує, що імператорська вседозволеність потьмарила розум російському президентові. Таким сьогодні він нерідко буває і в себе вдома.

Прямо протилежною була поведінка українського Президента на ірляндській землі — він зустрівся з прем'єром Ірляндії як рівний з рівним. І це зрозуміло: дві країни-страдниці ой-ой як натерпілися від своїх північних сусідів. Їхня доля і в минулому, й сьогодні надто схожа — отож і зустріч таки справді була дружньою. В цих двох епізодах є чимало символічного.

Мені не хочеться послідовно переповідати події, що відбулися в жовтні — це відомо читачам з репортерських повідомлень. Ось чому вважаю доцільнішим поговорити про те, що діється на державній горі та заторкнути деякі зміни в поведінці й думанні Президента Л. Кучми.

Годі й казати, що він уже не збирається входити в парлямент з антиукраїнською ініціятивою стосовно визнання російської мови офіційною мовою України. Тут він наштовхнувся на таку відсіч з боку української інтеліґенції (особливо Спілки письменників), що йому довелося змінити орієнтири. Сказати про це вголос не дозволяє честолюбство, але він уже заявив у Канаді, що розвиток української мови й культури стане основою його державної політики. Це викликало велике невдоволення з боку його вчорашніх прибічників. Так, скажімо, В. Малинкович, його вчорашній радник, у своєму радіовиступі оголосив, що своїм відступництвом Л. Кучма втрачає прихильність тих, хто за нього голосував. Та все ж Л. Кучма і на пресконференції, присвяченій 100 дням свого президентства, доволі виразно повторив ту ж саму тезу. Про російську мову він взагалі перестав згадувати. Зате оголосив, що розробляються президентські укази стосовно захисту й розвитку української культури. Отже Л. Кучма не глухий до вимог української інтеліґенції.

Особливо належить сказати: на нього не могло не вплинути знайомство з ментально-мовним станом, що панує серед канадських українців. На київських телекранах з'являлися вражаючі кадри: тисячі голів і голосів, що, зустрічаючи українського Президента, співають своє заповітне „Ще не вмерла Україна". І обличчя Л. Кучми, на якому відбилося здивування й захоплення. Знаю по собі: такі сцени вражають і запам'ятовуються назавжди. Відразу ж тебе опановує думка: якщо на чужині українці зберегли мову й культуру, яке ж маємо право не зберегти її на Батьківщині? Гадаю, Кучма пережив те ж саме.

На останній пресовій конференції в Києві він сказав дві-три фрази, які викликали в моєму серці тепле ставлення до цієї людини. Тут треба подати дещо з передісторії. Я завжди вважав Л. Кучму типовим технократом, який добре розуміється в промисловості й мало знайомий з життям українського села. І ось у його реформаторській програмі побачив такі дорогі моєму серцю накреслення стосовно земельної реформи, що це викликало запитання: звідки ж він так глибоко знає потреби українського селянства? Раптом чую на прес-

(Закінчення на 4 стор.)

Володимир Барагура

Жид, гебрей чи єврей?

В перекладі сучасною українською літературною мовою в київському видавництві „Дніпро" в 1989 р. вийшов „Літопис руський", який складається з трьох окремих літописів — „Повість минулих (временних) літ", „Київський літопис" та „Галицько-волинський літопис".

Переклад здійснив Леонід Махновець з допомогою 10-ох членів редколегії. За даними у передмові перекладача сказано, що цю монументальну історію Руси-України писали 300 років 12 поколінь. Першим автором-укладником був чернець Києво-печерського манастиря преподобний Нестор.

„Літопис руський" — це свого роду енциклопедія Руси-України від найдавніших часів до кінця XIII століття. Написаний давньоруською мовою, в основі якої була жива мова русичів.

Подаю ці цікаві інформації, щоб підтвердити й доказати сучасним поколінням, що назва „жид" існувала на території старовинної Руси вже в її доісторичних початках. Іншої назви, як „гебрей" чи „єврей" „Руський літопис" не вживає. Тому й немає ніяких ні мовних, ні історичних причин вважати українську назву „жид" образливою.

Потвердження цього факту знаходимо теж у двотомному „Словнику староруської мови", виданому в Києві в 1977 році у в-ві „Наукова Думка" Академії Наук Української РСР—Інституту суспільних наук.

Даремно шукати б в цьому словнику назви „гебрей" чи „єврей". Зате на стор. 300-ій першого тому є назви: „жидовин", „жид", „жидова", „жидовський", „жідовинь", „жидовчич", навіть латинськими літерами „Żyd" і „Żydówka".

Тарас Шевченко вживає виключно слово „жид" і похідні слова, а хіба поет знав досконало українську мову на східних землях України, краще ніж якийсь доморослий „мовознавець" на терені ЗСА...

І. Франко в поемі „Мойсей" вживає історичної назви „гебрей", „гебреї", „гебрейські дівчата", зате ніколи не вживає назви „єврей". Ця назва накинена силоміць українській мові російсько-совєтськими урядовими чинниками з метою русифікувати українську мову та наблизити її до „общепонятнаво язика".

В 11-томному „Словнику української мови", виданому Академією Наук Української РСР—Інституту мовознавства ім. О. Потебні у в-ві „Наукова Думка", Київ, 1970-80 рр. є дві назви — „єврей" (том II, стор. 494) і на стор. 528 подано: „Жид, те саме що єврей" з дописcкою — „застаріле" і друге пояснення „образлива назва євреїв".

Варто спитати — чому „єврей", а не „гебрей"? Діло в тому, що російська мова має тільки два горляні звуки, а саме „г" (наше „г") та глухий звук „х", отже, щоб не вимовляти „гебрей" чи „хеврей", росіяни пишуть і вимовляють „єврей". Цю вимову накидають силою українцям, хоч ми маємо три літери і три звуки „г", „х" і „ґ" і для нас „єврей" є русизмом.

Польська вимова є „żyd" і цього жиди не вва-жають образою...

Один із жидівських діячів „Українсько-Єврейського Т-ва" доказував, що в Україні завелася назва „жид" під впливом тих східньо-українських діячів, які побували в Галичині. Т. Шевченко ніколи в Галичині не був, проте в своїх писаннях вживав завжди назви „жид".

Іван Овечко

ЛИЦЕМ — НА СХІД!

Під словом „схід" розуміємо східню та південно-східню частину України — Донбас, Січеславщину, Запоріжжя й інші місцевості, в яких населення проголосувало у виборах до Верховної Ради найбільше за комуністів, соціялістів та взагалі за колишню компартійну номенклятуру і тим самим продемонструвало свою досить низьку національну свідомість. Це також найбільш зрусифіковані місцевості України, а також ті, що найбільше потерпіли в роки сталінського терору. Не час і не місце тепер тут шукати причин такого стану на сході України — про те вже написано багато статтей як у діяспорській пресі, так і в пресі в Україні. І при всьому тому невідрадному стані нам слід таки повернутися лицем на той схід України, тобто всю нашу увагу звернути на пошуки шляхів щодо зміни того стану. Бо не досить наших нарікань, хай і справедливих нарікань, на тих синів і дочок, батьки яких так багато страждали під комуністичною владою, а вони тепер вибрали до найвищого законодавчого органу країни ідеологів того ж комунізму. Не досить їх сварити, не досить їм дивуватися. Їм треба допомогти позбутися почуття меншевартости супроти росіян, російської культури і російської мови. Те, що накопичувалося протягом сторіч ще від московського царату і те, що вбивали в голову комуністи протягом понад семи десятиріч, за рік-два само собою не зникне. Потрібна настирлива контрпропаганда. Потрібні знання правдивої історії України. Потрібне вироблення почуття гордости бути українцем, а не тільки громадянином України.

Такого почуття та знання правдивої історії України майже зовсім не бракує в західній Україні, в Галичині, що її називають П'ємонтом України. І не даремно! Про це свідчать результати виборів до Верховної Ради. Але те цілком заслужене п'ємонство Галичини не мусить на тому кінчатися. Вона повинна повернутися лицем також на схід України і простягнути свою руку помочі тамтешнім українцям пізнати свою історію, полюбити свою рідну мову, культуру, мистецтво. Позбутися почуття „меншого брата". Але як?

Не претендую тут дати загальну рецепту на всі недуги-проблеми для їх вирішення. Та й деякі наші організації в Америці й Канаді вже давно працюють у тому напрямку, щоб допомогти східній Україні у формі висилки українських книжок, грошей на закуп різних машин для випуску українських газет і т.п. Але хочу тут торкнутися лише одного іншого способу допомоги східній Україні — концертів з українськими патріотичними піснями та національними танками. Що не кажіть, а пісня збуджує людину, викликає в її душі певне почуття, в даному разі почуття гордости бути українцем, що й сприяє виробленню почуття національної свідомости. Досить згадати, яку величезну виховну ролю виконала наша славна Капеля Бандуристів своїми виступами в Україні.

Пишу ці рядки під свіжим враженням від концертів, що так рясно тепер появляються з України у більших і менших містах Америки, здебільшого з Галичини, а ще частіше з самого Львова. Тут, наприклад, у Денвері, протягом останнього місяця були і „Карпатський візерунок", і „Львів'яни", і вже вдруге „Медікус"... Грають, співають, танцюють не зле, іноді навіть дуже добре. Як завважуємо, багато різних ансамблів з України появляються й в інших містах Америки. І нічого поганого в тому нема. Кілька хлопців, а іноді і з кількома дівчатами, створюють ансамбль і їдуть собі по Америці заробити трохи долярів. А для нас, зокрема старших людей (бо молодь, як правило, на тих концертах можна порахувати на пальцях однієї руку), це також розрада, бо від того часу, як Україна стала самостійною, місцеві організації в Америці майже позавмирали, ніяких концертів не влаштовують, навіть наші національні свята тільки де-не-де відзначають... Тож ідемо на концерти з України.

Але слухаючи ті патріотичні та ліричні пісні, у декого з нас виникає питання: а чому б з тими піснями та не поїхати тому ансамблеві зі Львова до Донецького або Луганського в Донбасі?! От би де пригодилися ті національно збуджуючі пісні для нашого люду на сході України! Бо ми тут, які б ми добрі чи погані не були, але національної свідомости нам, напевно, не бракує. І коли б ми на поселеннях мали право брати участь у виборах до Верховної Ради України, то навряд чи хоч один комуніст проліз би до тієї Верховної Ради. А читаючи пресу, також з України, щось не бачимо інформацій з виступів ансамблів зі Львова на сході України. І це недобре.

Та й не тільки про ансамблі мова. Мова також про роз'їзди різних політиків, громадських і культурних діячів, економістів з України по Америці та їхні доповіді про сучасний стан в Україні. Кожний такий політик чи діяч або й літератор і письменник оповідає нам про те, що діється в Україні, але, проте, кожний по-своєму оцінює ті події. А тим ча-сом ми (принаймні багато з нас) знаємо про ті події з преси, з української в діяспорі, з англомовної в Америці чи Канаді, як також з преси в Україні. Чи не корисніше було б усім тим гостям з України звернутися більше лицем до сходу України і активніше повести роз'яснювальну діяльність серед населення тих областей України, де національна свідомість дуже низька?

Прикро, дуже прикро, що сьогоднішня Верховна Рада має в своєму складі так багато комуністів. Але ще прикріше буде за кілька років, коли знову будуть вибори до Верховної Ради, а національна свідомість на сході України не поліпшиться. Тож чи не варто над цим питанням задуматися всім ансамблям з Галичини перед тим, як вибиратися в турне по Америці чи Канаді?

Євген Крименко-Іванків

Велетні духа

Митрополит Андрей і Йосиф Патріярх —
Духові велетні і посланці Господні,
Нам Богом дані в тих розбурханих роках,
Щоб до мети дійти крізь дебри і безодні.
У грішнім і прелюбодійнім роді цім
Вони — нової світлої доби творці,
А не бездушні і послушні глядачі,
Чужих указів вірні виконавці.

Вони — народолюбці і законодавці;
А їх закон — це чесна, гідна путь,
Якою праведники й велетні ідуть,
Змагаються за вартість віри і чеснот,
Щоб із обманних сітей і духових пут
Звільнити рідну Церкву і народ.

Та смерть забрала їх, чуже ярмо
Нас гнітить і, на жаль, немає вже нікого,
Хто б духа силою, немов рукою Бога
Ганьби усунув рабської п'ятно.
Нових пошли нам, Боже, Йосифів, Андреїв,
Хай з неба принесуть вогонь нам Прометеїв,
Погасле серце в грудях знову загорить,
А дзвін хай сколихне висот ясну блакить
І прожене останки сірої імли...
Пошли нам, Боже, духа велетнів, пошли!

Листопад 1994 р.

Наталія Кузякіна

ЗАПІЗНІЛИЙ ВІДГУК

Два місяці тому „Свобода" принесла вістку, що у Санкт Петербурзі померла Наталя Кузякіна, д-р мистецтвознавства. Відома вчена, знавець і дослідник українського театру 20—30-их років XX століття, автор монографій і численних праць з ділянки театрознавства. За нібито „ідеологічно хибну" працю про Миколу Куліша вона була виключена з Інституту Мистецтвознавства Академії Наук України і від початку 70-их років була професором Петербурзького державного інституту театру, музики та кінематографії. Н. Кузякіна, уродженка Києва, з походження росіянка, не втрачала зв'язку з Україною і завжди вважала себе представницею української культури. Влітї 1993 року вона виступала на українознавчій конференції в Урбана-Шампейн, Ілл., де познайомилась з театрознавцями та драматургами діяспори. Вислідом цього була стаття „Запізнілий відгук", її лебедина пісня, що появилася в „Українському Театрі" (ч. 2, 1994 р.). Там змальована атмосфера нападів на неї в Інституті академії та вигнання її з України. Далі йдуть цікаві думки автора про її відкриття світу українського театру на еміґрації, що заповідає близьке відродження театру в Україні. Тому що ця остання стаття Н. Кузякіної недоступна нашому читачеві в ЗСА, передруковуємо її в скороченні.

I

Наші соціяльні батьки (так патосно-іронічно звертався Кулішів Малахій до наркомів) — ці „батьки" пограбували нас у минулі десятиліття подвійно. Вони підготували економічний розклад країни, бо намірялись і надалі щасливо керувати совєтським народом, який досхочу вдовольнятиметься неміряними, неваженими спільними скарбами: землею і нафтою, рибою і м'ясом, бавовною і копалинами. Думки про збереження національних скарбів та їх ощадне використання абсолютну більшість тих 'батьків' просто не турбували, а коли й з'являлись у когось, то негайно глушились своїм же середовищем.

Та вони пограбували нас і духовно. Зробили жебраками і невігласами, бо ревно стежили за тим, аби ніякий творчий духовий зв'язок не встановився самостійно, стихійно між українцями СССР та жителями інших країн.

Цього літа я познайомилася з Америкою. Завдяки Науковому Товариству ім. Шевченка, яке збирає гроші на конференції, й усім, причетним до цієї справи! Треба було приїхати в університетське місто Урбана у степовому стейті Ілльиной і прийти до бібліографічного відділу, до д-ра Дмитра Штогрина, щоб побачити, як комп'ютер кидає на білу стрічку паперу все нові і нові назви книжок. Які у нас викрали, замкнувши колись у спецхрани. Авторів, яких ми не знали. Назв, яких не чули...

От коли пригадався мені ніби й далекий 67-ий рік і так звана Вчена рада в Академії Наук (Інститут мистецтвознавства, фольклору та етнографії).

Вчена рада мала засудити негідний совєтського науковця вчинок Кузякіної Н.Б., яка опублікувала у закордонному виданні статтю, „що по суті є наклепом на українську радянську драматургію".

Що ж я зробила? На запрошення „Українського календаря" (Варшава) написала аж п'ять сторінок (під назвою „Народжена революцією") про українську совєтську драматургію. Скромна інформативна стаття для календаря не становила особливого інтересу. А гляньте, що вийшло!

Ясна річ, упертого автора вигнали. Про дальше читання закордонних видань не могло бути й мови, про закордонні вояжі — так само. Хто відшкодує наші інтелектуальні наукові втрати! Ніхто...

А тим часом я маю відшкодувати таку втрату нашим колеґам з Америки, бо тільки цього літа я дістала книжки, про які слід розповісти читачеві. А серед тих книжок — грубезний том творів цілком незнаного у нас драматурга І. Алексевича (він же Іларіон Чолган) — „Дванадцять п'єс без однієї", 1990 р.

Правду кажучи, я була певна, що цього чоловіка вже давно немає на світі, бо В. Ревуцький у книзі „Нескорені березільці" писав про вистави за його творами 1946-47 років. І нічого не розповідав про самого автора. Можна уявити мій подив, коли раптом з'ясувалось, що автор насправді не Алексевич, а Чолган, і почувається він незле й тішиться життям!

Особисте знайомство з Іларіоном Чолганом в Іллиной стало приємним відкриттям. Привабливий, артистичний, він поєднав схильність до ґумору зі спокійним, може й тотальним скепсисом лікаря. Жіноцтво обдаровує таких лікарів особливою увагою, залюблюється у них, сказати б, теж тотально. Збагачений досвідом, проникливий жуїр І. Чолган, мабуть, міг би вдатись до слів Еклезіяста: усе суєта сует...

Власне, драматург щось подібне і сказав у п'єсах, написаних свого часу у таборі Єгеркасерне біля міста Ляндек (Тироль, Австрія), у французькій зоні окупації (1945-46), а також у таборі в Міттенвальді (1947-49 роки).

Обставини сприяли тоді чималій групі українських втікачів. Певно, у кожного були свої причини тікати у світ за очі — це окрема й, поки ще люди пам'ятають війну, — доволі дражлива тема, у яку тут нема потреби заглиблюватись. Досить того, що доля усміхнулася втікачам — вони потрапили у найдальший куток Тиролю, мало не під швайцарський кордон, не дались до рук совєтським комісіям, і їм дозволили, не кваплячись, вибирати місця дальшого сталого осідку.

Радість закінчення війни позначилась на перших комедіях Алексевича: „Замотеличене теля", „Блакитна авантюра", „Сон української ночі".

(Закінчення буде)

„То ж сіль землі, то ж сила молода"

Коли сонце сховалося за синіми Карпатами, наш мікроавтобус, подолавши майже 300-кілометрову відстань, зупинився біля чепурного готелю міста Заліщики, яке розташоване на лівому березі красуні — річки Дністер.

Напевно не варто доводити, що п'ятигодинна подорож, яка почалася у Львові у спекотливий вересневий день, що започаткував бабине літо, втомила всіх її учасників. А ними були: члени родини Бараників, які напередодні прибули з Америки, Юрій Шухевич — син легендарного генерала, командуючого військами УПА Романа Шухевича, Степан Хмара — депутат Верховної Ради України, його дружина Галина та львівські друзі.

Кожному з нас хотілося якомога швидше виконати необхідні у цьому випадку формальності, зв'язані з поселенням в готель, і відправитися на відпочинок. Однак, як це нерідко буває при організації масових заходів, виникли непередбачені ускладнення з нашим влаштуванням. Справа в тому, що до нас в готелі поселилися колишні учні вчительської семінарії та гімназії, які прибули з різних країн, щоб вперше через багато десятиліть зустрітися на рідній землі, вшанувати свої „альма матер", вчителів і наставників. Через брак вільних кімнат декого з нас довелося примістити у тих, хто займав окремі покої.

— Ми можемо вам запропонувати місце в номері, який займає шановний гість, що прибув з Канади. Переконана: знайомство з цією людиною принесе вам велике задоволення. Вважаю, що заперечень з вашого боку не буде, — впевнено сказала адміністраторка готелю. — Не чекаючи моєї згоди, вона зняла ключ з дошки і запропонувала мені слідувати за нею. Ми піднялися на другий поверх, де в одній з кімнат мені було вказано, яке можу зайняти ліжко.

Незабаром прийшов сусід, одягнутий у вишивану українську сорочку. Він простяг мені свою правицю і з приємною посмішкою на устах мовив:

— Познайомимося, мене звати Василь Верига, я родом із Заліщанщини, вчився тут у гімназії, зараз мешкаю у Канаді.

Відверто кажучи, на такий сюрприз я не сподівався, адже ім'я Василя Вериги — активного громадського діяча, публіциста і журналіста, добре знане не лише в західній діяспорі, але і в цілому українському світі. Він є автором семи книг, присвячених актуальним проблемам новітньої історії України. Його перу належить монографія „Там, де Дністер круто в'ється", в якій зроблено глибокий аналіз стану шкільництва в Галичині за період з кінця минулого століття і до 1939 року. Слід, до речі, зазначити, що друге видання цієї книги, яка користується великим попитом у читачів, вийшло недавно у Львові масовим тиражем. Усі учасники зустрічі, яка відбулася у Заліщиках, одержали в подарунок цю книгу з автографом автора.

У післяслові до монографії Василь Верига визнав, що його бажанням було розповісти молодому поколінню про те, як в умовах австрійської та польської окупації український народ боровся за визволення з під іноземного гніту. У цих змаганнях відзначилося чимало патріотів, серед яких чільне місце належить адвокатові із Заліщиків Василеві Бараникові. Саме про нього В. Верига вперше докладно розповів, що дало поштовх до увіковічнення пам'яті видатного громадсько-політичного діяча Прикарпаття.

Важко сьогодні назвати ім'я людини, яка першою запропонувала встановити в Заліщиках пам'ятну дошку на будинку, в якому протягом трьох десятиліть мешкала дорина Бараників. Важливо інше: ця ідея була гаряче підтримана громадськістю міста і незабаром краяни створили спеціяльний комітет, який очолив Василь Рудик, вмілий організатор, завдяки якому задум у короткий час було здійснено.

Над виготовленням пам'ятної дошки працював відомий тернопільський скульптор Василь Садовник. Мистець з усією відповідальністю поставився до виконання важливого доручення, він докладно вивчав світлини Василя Бараника, що зберігалися у родинному архіві, зустрічався з людьми, які особисто знали народного захисника. В кінцевому підсумку скульптор створив правдивий портрет людини, якою сьогодні гордиться Україна.

Після завершення усіх підготовчих робіт комітет

Родина Бараників (зліва): син Василя — Богдан, внук Орест, старший син Іван та донька Гана.

(Світлив А. Гороховський)

призначив урочистості з нагоди відкриття пам'ятної дошки на 18-го вересня. Цю дату, на мою думку, обрано не випадково, адже в ту пору за часів совєтського панування, відзначалося возз'єднання західньо-українських земель з Україною, а по суті — повернення Галичини большевицьким ладом. На протилежність тому святові, яке було закладено у совєтському календарі, заліщанці вирішили вшанувати пам'ять Василя Бараника, мужнього борця проти комуністичної тиранії.

Їдучи до Заліщиків, я мав можливість вести довшу розмову із старшим сином Василя Бараника Іваном та його сестрою Ганою, які, не зважаючи на старість, пустилися у далеку дорогу, щоб взяти участь у вшануванні їх батька. Іван розміняв вже дев'ятий десяток літ, він мешкає в околиці Чикаґо, на березі озера, навколо якого у свій час селилися українці-іміґранти. Рівно 50 років тому, влітку 1944 року, родина Бараника змушена була залишити рідну землю і з двомісячним сином Орестом податися на пошуки кращої долі.

Усі довгі роки мріяв Іван про те, щоб побувати в Заліщиках, показати дітям той дім, в якому мешкала їх сім'я, звідки 19-го вересня 1940 року енкаведисти запроторили його батька до Чортківської тюрми. І тільки тепер збулося давне бажання Івана „Разом із сином Орестом та внучкою Наталкою він приїхав на батьківщину, до себе додому.

Наймолодшою в родині Бараників була Гана, якій теж довелося чимало пережит, але все витримала і тепер вона вдячна долі, яка дала їй можливість завітати у рідну домівку, зустрітися

Пропам'ятна таблиця на будинку, в якому жив Василь Бараник.

в уяві зі своїм батьком, який дуже любив свою єдину доньку.

Впродовж багатогодинної спільної подорожі Іван та Гана розповілили мені багато цікавого про свого батька. На жаль, розміри газетної кореспонденції не дозволяють все переказати, а тому обмежусь лише окремимиi фактами з його життя.

Народився Василь Бараик 9-го березня 1880 року у селі Кобиловолоки на Теребовельщині в селянській родині. Після закінчення у 1905 році правничого факультету Краківського університету почалася його адвокатська практика у містечку Товсте. У 1910 році одружився з Марією Рудницькою, дочкою декана Заліщицького повіту. В часі Листопадового Зриву у 1918 році перейшов на службу до Української Галицької Армії і був призначений до секретаріяту Військових Справ. Василь Бараник був обраний сенатором до польського сейму, був заступником голови сенатської бюджетної комісії. Все життя віддав боротьбі за кращу долю свого народу, декілька разів був арештований і ставав під суд. Активною в українському суспільно-політичному житті була і дружина Василя Бараника Марія, яка очолювала повітовий відділ Союзу Українок у Заліщиках. Вона померла у Торонто у 1955 році.

А тепер перенесемося на одну з центральних вулиць Заліщиків, на якій зранку 18-го вересня 1994 року зібралися тисячі краян і гостей. Над людським морем — синьо-жовті прапори та церковні хоругви. Коротким вступним словом урочисте віче відкрив голова Міської Ради Павло Лесюк. Він звернувся з проханням до родини Бараників, щоб вона виконала почесне доручення громади, зняла покривало з пам'ятної дошки. І ось перед очима присутніх постав майстерно виконаний барельєф Василя Бараника, а під ним мармурова таблиця, на якій викарбовано: У цьому будинку в 1910—1940 роках жив відомий галицький політичний і громадський діяч, організатор Заліщанщини, адвокат ВАСИЛЬ БАРАНИК, 1880—1941.

Отець Никодим відправив Службу Божу і посвятив пам'ятну таблицю.

А тим часом віче продовжувалося. Про життєвий шлях В. Бараника та про його активну політичну та громадську діяльність розповів старший науковий працівник заліщицького краєзнавчого музею Василь Олійник. Від імені родини Бараників до присутніх звернувся внук В. Бараника — Орест Бараник, який ще з молодих літ впевнено пішов дорогою свого діда. Сьогодні він широко знаний громадський діяч, обраний віцепрезидентом УККА.

Свій схвильований виступ О. Бараник почав так:

— Дорогий діду Василю! Давно ми на тебе чекали. Далеко поїхали. Багато бачили. І тільки після того, як відійшла совєтська влада ми отримали можливість побачитися з вами. Ми фактично прийшли на ваш похорон, діду, і навіть небо в цю хвилю з нами плаче (під час віча падав дощ), але я хотів би, щоб ви знали, що ми не ховаємо вашого духа, він живий і сьогодні надихає кожного з нас на дальшу боротьбу за те, щоб Україна стала могутньою, незалежною, демократичною країною, яка забезпечить всім людям свободу і заможнє життя.

На закінчення свого виступу О. Бараник від імені родини звернувся до всіх членів комітету, який очолював Василь Рудик, заступник голови Заліщанської Районної Ради, до всіх краян із словами сердечної подяки за вшанування пам'яті його діда.

Земляки В. Бараника у своїх спогадах згадують, що він захоплювався поезією, а в молоді роки, коли навчався у гімназії, сам писав вірші, які читав своїм товаришам. Тому цілком закономірно, що місцевий поет Павло Мамалига, твори якого часто з'являються на сторінках місцевої преси, виступив перед громадою з читанням поезії, присвяченої Василеві Бараникові, усім його однодумцям.

Голова Міської Ради запросив до слова гостя — Юрія Шухевича, сина Романа Шухевича, колишнього командуючого військами УПА. Серед присутніх на вічу були учасники визвольних змагань в Україні, які під проводом безстрашного Шухевича мужньо боролися проти фашистсько-большевицьких окупантів. Вони, як і всі інші, що прийшли на центральну вулицю Заліщиків, довгими оплесками зустріли Юрія Шухевича, який провів у застінках УКВД, в совєтських тюрмах та таборах довгих 3 роки, втративши там зір.

На закінчення своєї короткої і в той же час глибокої за змістом промови Юрій Шухевич закликав присутніх, всіх українців служити своїй батьківщині так, як їх земляк В. Бараник.

Багато доброго чули заліщанці про народного депутата України Степана Хмару, вони знають його як людину принципову, рішучу, настирливу у досягненні поставленої мети, їм відомо, що він є членом одної з провідних комісій Верховної Ради і активно там працює, а недаво був переобраний головою Української Консервативної Республіканської партії. Однак ні разу жителям міста не довелося особисто з ним зустрітися. І ось така нагода трапилася.

З великою увагою слухали присутні промову народного депутата, якою він вшанував пам'ять В. Бараника.

Логічним завершенням віча був виступ чоловічої хорової капелі районного будинку народної творчости під керівництвом заслуженого працівника культури України Зіновія Кравчука, який виконав кілька пісень, присвячених учасникам визвольних змагань.

Воскресає їх слава, вертаються до нас герої через пил забуття, через каламуть брехні, через забобони, через страх.

Говорячи про це все, мимоволі приходить на думку нагірна проповідь Христа, який звернувся до своїх учнів з такими словами: „Ви сіль землі. Якщо ж сіль втратить силу, то чим зробиш її солоною? Вона непотрібна ні на що, її тільки викинути геть на попрання людям".

Сіль землі — то кращі люди свого часу. Їм присвятила безсмертні рядки Леся Українка в поезії „Епілог":

Дев'ятий вал...
Чи то ж була вода.
Що марне так розбилася
об кручу?
То ж сіль землі,
то ж сила молода
Ішла на смерть,
на згубу неминучу.

Немає сумніву, що славетна поетеса віднесла б Василя Бараника до когорти тих, кого називають сіллю землі, до сили молодої, якій притаманна готовість на пожертви в ім'я неньки-України.

А. Гороховський

ПОДЯКА

З волі Всевишнього 27-го квітня 1994 р. відійшов у Вічність на 73-му році життя

бл. п.
МИКОЛА СЕМАНИШИН

Народився він у с. Верб'ятиф, Бучацького району. Вже юнаком включився в молодіжно-виховні організації. Пішов на курси, щоб і самому стати виховником у спортивно-виховному товаристві „Луг". Ще перед війною включається в ряди ОУН.

У 1944 р. зголосився до Дивізії. Проходить вишкіл і приділений до гарматного полку, проходить всю епопею Дивізії через Словаччину, Австрію і Фельдбах. Після закінчення війни опинився в таборах полонених в Італії, а пізніше в Англії, де переходить у цивільне життя у 1948 р.

В Англії працював на військових роботах аж до виїзду до Канади в 1951 р. Поселився спершу в Тандер-Бей, а в 1954 р. переїхав до Судбурі. В Судбурах одружився з Юлією Меуш. У 1957 р. сім'я переїхала до Ню Джерзі. В ЗСА належав до Філядельфійської станиці, співав у хорі. В 1988 р. пішов на пенсію і перенісся до Кергонксону біля Союзівки.

Несподівана смерть стрінула його на Союзівці. Заупокійна Панахида була 2-го травня в похоронному заведенні „Гарністон". На Панахиді були прапороносці станиці Братства дивізійників і УККА, з прапорами. При численній жалібній громаді, поховали його на кладовищі в Кергонксоні, біля його дружини, яка попередила його на чотири роки, у відході з цього світу.

Нехай пам'ять про дорогого батька, залишиться світлою і вічною в серцях рідних і тих, які його зустрічали.

У пам'ять покійного бл. п. Миколи члени родини і приятелі, замість квітів зложили пожертви на

МЕДИЧНИЙ ФОНД ДІТЯМ І МОЛОДІ — ЖЕРТВАМ ЧОРНОБИЛЯ

при СУА $450дол. і на Броди-Лев $450 дол.
Разом $900 дол.

Родини: А. Семанишин, С. Семанишин, Б. Дусанівський, В. Бобик, Р. Вісьневські, М. Меуш, С. Шпак, Б. Хомут, О. Андерсон, Д. Дячишин, Д. Чижи, С. Дармограй, Ю. Філь, В. Новицький, З. Ковальська, Р. Бобяк, А. Вербовська, О. Тутка, Я. Вітенко, В. Кучерявий, Г. Салдан, І. Пілат, О. Оршуляк, В. Кіцак, Д. Кіцак, М. Кибала, М. Гошовський, А. Біланич, д-р Крижановський, Дж. Матійчук, С. Орловський, І. Кармелюк, М. Р. Василик, Д.Досяк, М. Бура, Є. Яворський, О. Бодлак, О. Литвин, О. Гуменний, Л. Орлан, А. Мокляк, О. Марч, М. Палюх, М. Круч, М.Неїлко, Р. Шпирка.

Особисті пожертви на ФОНД ДІТЯМ ЧОРНОБИЛЯ

по 20 дол. — д-р Р. і С. Барановський, М. Стефанишин; 10 дол. — Р. і С. Гаврилюки;

На БРОДИ ЛЕВ

15 дол. — М. Кокорудз; по 10 дол .— Л. Яціль і І. Зелик. Дякую І.Андрусишинові і М. Вікарчукові за пожертву до Суспільної Служби Українців Канади в Торонто на фонд пам'яті Україні.

На СЛУЖБИ БОЖІ зложили:

працівники Союзівки: Антін, Мері і Маріанна Симанишин, Богдан і Софія Дусанівські, Рик і Оксана Вісьмевські з дітьми, Володимир і Софія Бобик, Любомир Бобик з родиною, Роман Бобик з родиною, Ларі і Леся Кинсела, Василь і Анна Мельник, Павло і Розалія Нижник, родина Сморенберг, Петро і Ірена Шпирка, Дарія Чижик, Ярослав і Люба Дармограй, родина Почтар і приятелі при парафії св. Трійці в Кергонксоні Н.Й. і парафія св.Івана Хрестителя у Виппані, Н.Дж.

Дякую родині за розраду і поміч, а приятелям за підтримку.

Рівнож дякую всім за вислови співчуття, за молитви, за теплі слова прощання на Панахиді і похороні, як також усім, що взяли участь у похоронних відправах.

Дякую хорові „Золотий Гомін" під керівництвом д-ра Олега Волянського за спів на Панахиді і кладовищі.

Безмежна подяка всім тим, що в якийнебудь спосіб прийшли і приходять мені з поміччю, і яких я може забула тут згадати.

З глибокою пошаною
донька — СОНЯ СЕМАНИШИН

Нині тут, а завтра там!

У квітні була в „Свободі" вістка від Олени Бойко про те, що вона задумувала цього літа відбути чергову свою морську подорож вітрильником, тим разом в Україну.

Сьогодні ми дістали вістку, що ще 16-го червня ц.р. Олена виплила з Вірджінії на Атлантик. Затримавшись один місяць на Азорах, попри морські береги Португалії заплила вона до Ґібральтару, а після одномісячного перебування на сонняшному побережжі Еспанії перед кількома днями покинула острів Ібізу і тепер є в дорозі до Сицилії. Плянуючи зимувати в Греції, ранньою весною думає заплисти до Одеси, а дальше горі Дніпром до Києва.

Тріо бандуристок „Горлиця" з Червонограду

Червоноград — це, мабуть, єдина „комуністична" назва в Галичині, яку ще не змінили. Признаюсь, що, будучи там, не впало мені на думку запитатися, чому саме так сталося.

Місто велике, одне з найбільших на Львівщині (третє після Львова і Дрогобича). В ньому розгортається культурне життя, зокрема кобзарський відділ, яким керує Ірина Паєвська. Їй допомагала сестра, яка в листопаді 1990 року згинула у величезній катастрофі, їдучи вдвійку до Львова. Стукнулися два автобуси, було багато поранених, у тому числі Ірина.

Після закінчення Дрогобицького музичного училища, Ірина вчилася в Київській консерваторії у славного В. Баштана.

Тріо бандуристок — Віра Зелінська, Надія Цьох і Ольга Янчук після закінчення Червоноградської музичної школи продовжували кобзарські студії в Рівненському Університеті Культури. Відтак вернулися до Червонограду і почали виступати — спочатку в рідному місті, а згодом на міжнародних фестивалях.

Успішним був для них 1991 рік. Тріо „Горлиця" побувало на двох міжнародних конкурсах „Золоті трембіти". Там здобуло премію „Лавреат Міжнародного конкурсу". В тому ж році

Тріо бандуристок (зліва): Віра Зелінська, Надія Цьох, Ольга Янчук.

„Горлиця" взяла участь у міжнародному конкурсі бандуристів імени Г. Хоткевича. Має декілька передач на Київському і Львівському телебаченні. В репертуарі тріо — коло 80 пісень: українських композиторів, стрілецькі, УПА, козацькі та історичні.

Минулого року бандуристкам пощастило брати участь в круїзі „Спадщина-93", їхати по Дніпру з українцями Південної та Північної Америки, який проводило товариство „Україна" з метою об'єднати українців Европи і Америки. Торік „Горлиця" була також запрошена на святкування Днів Української Культури Приморського краю „Зелений клин" у Владивостоці. Зустрічаючись там з українськими громадами, відчували, з якою теплотою їх приймали, як вони люблять і шанують українську пісню та бандуру.

Недавно в Києві у Палаці „Україна" проводився фестиваль „Українці всього світу, єднайтеся!", в якому червоноградки брали участь і мали нагоду познайомитися там з хорами „Дніпро" з Канади, ім. В. Івасюка з Австралії, а також з квартетом бандуристок „Ластівка". Вони дали для них декілька концертів, після яких мали нагоду спілкуватися. За останні три роки побували в Мадярщині, Польщі, Югославії і Австрії. В який спосіб вони дісталися до Відня? Одна з провідниць СУФА була на їх концерті в Червонограді і була так захоплена, що обіцяла запросити їх до Відня.

Австрійські українці — це емігранти з часів Другої світової війни. Вони там об'єднуються біля церкви і організації філателістів. Чому філателістів? Вони вважають, що мовою поштової мініятюри можна легше ширити правду про Україну.

У Відні на летовищі їх зустрічали голова СУФА Стефанія Романишин і почесний голова спілки Борис Ямінський, в якого вони ввесь час перебували.

Найперше вони виступили на відкритті 25-ліття СУФА. Заля була вщерть виповнена. Був присутній посол України в Австрії, австрійські державні діячі, гості з Америки і Канади та інших країн. Звичайно, що їх слухали також учасники професійного хору, професором і композитором якого є Андрій Гнатишин.

В їх репертуарі були українські народні пісні, козацькі, стрілецькі. Присутні вітали їх ентузіястично, а оплескам не було кінця! Виступ сподобався професорові А. Гнатишинові, який відразу запросив їх на спільний виступ з хором на Службі Божій. Вони були також запрошені на концерт у представництві Організації Об'єднаних Націй у Відні. Там були достойники різних країн світу. Всі були захоплені бандуристками.

Вони мали багато зустрічей з різними представниками українських організацій. Найцікавіша зустріч була в домі Ксені Колотило. Це надзвичайна жінка, хоч їй 80 років, але вона повна енергії. Її квартира була неначе музей українського мистецтва, скрізь вишивки, стіни завішені картинами найвизначніших мистців, багато оригінальних писанок і кераміки.

Саме тепер появилось оголошення в „Свободі" про Альбом вишивок Ксені Колотило, де вона подає понад тисячу взорів за мотивами гуцульської вишивки. Баженням її було популяризувати наше мистецтво серед інших народів. Ми щиро рекомендуємо цей цінний альбом всім. Замовляйте його в книгарні „Свободи".

Микола Чорний-Досінчук

Жовтневі...

(Закінчення зі стор. 2)

конференції такі міркування Кучми: у нас завжди випихали старих людей із колгоспу як дармоїдів. Далі про свою матір: вона до 70 років працювала в колгоспі, відтак „подарували" їй пенсії 12 карбованців на місяць. Цих грошей вистачало лише на сіль та сірники. А треба, щоб колгоспник виходив на пенсію з власним земельним паєм — хай тоді колгосп орендує в нього цю землю.

У мене було таке враження, буцім Л. Кучма підслухав мої думки. Їх легко продовжити: а не хоче колгосп орендувати — нехай викуповує. Не хоче викуповувати, колишній колгоспник має право продати свою землю молодому хліборобові або подарувати онукам. Це ж, власне, і є початок справжнього ринку, який без ринку землі взагалі неможливий. Я вже не кажу про добре синівське обличчя в цього ринку — його видно без пояснень. Кучма тут виступає як дитина війни — дитина, що бігла за матір'ю, яка впрягалася в колгоспну борону. І такому Президентові можна вірити.

А проте покищо рано нам захоплюватися добрими обіцянками. Поперше, рано тому, що комуністи так легко не віддадуть розграбовану ними землю. А, подруге, тому, що слів уже замало — пора переходити до конкретних справ. Саме таку позицію зайняла Українська Республіканська Партія: все, що в діях новообраного Президента на користь українському народові — активно підтримувати; усе, що на шкоду — викривати й засуджувати. Як член УРП, я поділяю цю позицію.

✻ ПРАЦЯ ✻

✻ FUNERAL DIRECTORS ✻